

Pimiöt päivänvaloon

pimiökulttuurin ja -muistojen dokumentointihanke

Hankeraportti

Suomen valokuvataiteen museo 2012

Sisällys

<i>1. Projektin lähtökohdat ja tavoitteet</i>	3
Pimiöt ja pimiökulttuuri	3
Nykydokumentoinnista käsitteenä	3
TAKO-nykydokumentointi- ja kokoelmayhteistyöhanke	4
Tavoitteet	4
<i>2. Dokumentoinnin kohteen määrittely ja valinnat</i>	5
Dokumentointikohteiden valinta	5
<i>3. Metodit</i>	5
Kohdedokumentointi	5
Haastattelu	6
Valokuvaus ja videokuvaus	6
Havainnointi	7
Muistitiedon keruu	7
Esinekeruu	8
<i>4. Kohdedokumentoinnit pimiöissä</i>	9
Yksityiset pimiöt	9
Yhteisöjen pimiöt	10
<i>5. Muistitiedon keruu</i>	11
<i>6. Aineiston käsittely</i>	12
<i>7. Johtopäätökset</i>	13
<i>Lähteet</i>	14
<i>Liitteet</i>	14

Kannen kuvat: vasemmalla: Koeliuskoja altaassa Suomen valokuvataiteen museon pimiössä; keskellä: Martti Jämsän teos sarjasta Löytöjä; oikealla: valokuvaaja Harri Tahvanainen videoi ja museolehtori Erja Salo haastattelee Martti Jämsää tämän pimiössä (kuvat Virve Laustela).

1. Projektin lähtökohdat ja tavoitteet

Pimiöt ja pimiökulttuuri

Kulunut vuosikymmen on ollut valokuvauksessa suuren murroksen aikaa. Digitaalinen valokuvaus yleisty nopeasti vuosituhannen alun jälkeen ja on jo useimmilla valokuvauksen alueilla syrjäyttänyt perinteiset kuvanvalmistusprosessit. Valokuvaajien työskentelytavat ja kuvien valmistusympäristö ovat muuttuneet perusteellisesti valokuvaajien siirtyessä negatiivikamerasta digitaaliseen teknologiaan ja pimiöstä PhotoShopiin. Pimiöitä on lakkautettu tiuhaan viime vuosina.

Pimiöiden ja pimiökulttuurin dokumentointihanke tähtää katoavan tietotaidon tallettamiseen ja kuvanvalmistusperinteiden vaalimiseen. Valokuvien ymmärtäminen edellyttää, että tunnetta pimiöprosessin ja ne mahdollisuudet, jotka valokuvaajalla on käytössään hänen valmistessaan kuvaa. Myös digitaalinen kuvankäsittely perustuu perinteiseen pimiötekniikkaan – Photoshopin kaikilla keskeisillä ominaisuuksilla on vastineensa perinteisessä vedostustekniikassa. Näin ollen pimiötekniikan tuntemus auttaa ymmärtämään myös digitaalisen valokuvan perusteita. Valokuvatekninen murros on koskettanut niin valokuvataiteilijoita ja ammattivalokuvaajia kuin harrastajakuvaajiaakin, joten myös dokumentointihankkeessa huomioidaan eri valokuvaajaryhmät.

Suomen valokuvataiteen museolla on valtakunnallisena erikoismuseona vastuu valokuvataiteen ja – kulttuurin monipuolisesta tallennuksesta. Pimiödokumentointihankkeen kautta museo osaltaan toteuttaa tehtävänsä valokuva-alan ilmiöiden tallentamisesta ja vaalimisesta. Pimiöt konkreettisin ympäristöinä ja niihin liittyvät käytänteet, muistot, kokemukset ja tunteet ovat valokuva-alan filmikauden keskeisimpiä ilmiöitä. Valokuvataiteen museon laajat kokoelmat koostuvat toistaiseksi pääosin filmiajan valokuvavedoksista ja negatiiveista. On tärkeää, että museo paitsi kartuttaa valokuvakokoelmaa, myös tallentaa tietoa niistä prosesseista, joiden kautta teokset ovat syntyneet.

Hanke toteutetaan Suomen valokuvataiteen museossa valokuvaajien, kokoelmahallinnan ja museopedagogian yhteistyönä. Dokumentointia ja tulosten esittämistä tukee se, että valokuvataiteen museolla on jo ennestään esinekokoelmassaan pimiökalustoa ja -esineistöä. Näiden esineiden käyttöä ja valokuvien valmistusprosesseja ei kuitenkaan ole dokumentoitu järjestelmällisesti ennen tätä hanketta.

Nykydokumentoinnista käsitteenä

Nykydokumentointihankkeissa tavoitteena on kerätä ja tallentaa museon kokoelmiin aikalaisaineistoja ja tietoa nykyhetken ilmiöistä. Kokoelmien täydentäminen dokumentointiaineistoilla on museoille perinteisestikin tyypillinen toimintatapa. Erityisesti museoiden kokoelmatoiminnan painopisteen siirryttyä esineiden tallentamisesta ilmiöiden tallentamiseen dokumentointi on nähty mielekkäänä työskentelymuotona. Nykydokumentoinnin edelläkävijämaa on ollut Ruotsi 1970-luvulla aloitettuihin Samdok-projekteineen. Ruotsalaiset museot toteuttivat 1970-1990-luvuilla noin tuhat nykykulttuurin tutkimushanketta. Samdok-hankkeen yhteydessä on todettu, että museoiden tallennus- ja tutkimushankkeet eroavat muusta tehtävästä tutkimuksesta siten, että museoiden työssä korostuu dokumentoinnin yhteiskunnallinen

merkitys. Dokumentointia toteuttavien museoammattilaisten haaste on tunnistaa oma näkökulmansa ja ymmärtää sen rajoitukset.¹

Ruotsalaisessa nykykulttuurin tallentamistraditioissa keskeistä on ollut paitsi tallentaa aineistoja tulevaisuuden tutkijoiden käyttöön, myös kertoa oman ajan ilmiöistä oman ajan yleisöille. Silloin tavoitteena on ajankohtaisten aiheiden kautta ollut lisätä yhteisön kulttuurista ja yhteiskunnallista itseyttä. Pimiödokumentointihankkeen tavoitteet liittyvät näihin molempiin näkökulmiin. Toisaalta pimiötoiminnan tallentaminen nähdään merkityksellisenä siksi, että kyseessä on harvinaistuva ilmiö, jota on syytä dokumentoida ennen sen katoamista. Toisaalta filmikauden kuvanvalmistustekniikoiden tunteminen on merkityksellistä myös digikuvan aikakaudella, sillä niiden pohjalle rakentuvat myös digitaalisen kuvankäsittelyn menetelmät. Näkökulmat eivät ole toisiaan poissulkevia, mutta ne on syytä pitää mielessä, jotta ei päädytä ylinostalgisointiin mutta ei myöskään liian voimakkaaseen nykypäivän ammattilaisnäkökulman painottamiseen.

TAKO-nykydokumentointi- ja kokoelmayhteistyöhanke

Pimiökulttuurin dokumentointihanke toteutetaan osana valtakunnallista TAKO-nykydokumentointihanketta. TAKO on museoiden tallennus- ja kokoelmayhteistyötä koordinoiva ammatillisten museoiden yhteenliittymä. Suomen valokuvataiteen museo toimii TAKO-yhteistyössä poolissa 'Koulutus, taide, korkeakulttuuri, hyvinvointi'. Pimiökulttuurin dokumentointihanke liittyy poolin hankkeeseen Tekijän lähellä - luovan työn dokumentointi. Muut hankkeeseen osallistuvat museot ovat Lasimuseo (lasihytit), Aboa Vetus & Ars Nova (taiteilijaresidenssi), Porvoon museo (porvoolaiset keramiikkataiteilijat) ja Puukstaavi (kirjailijoiden työtilat) sekä poolin yhteishankkeen ulkopuolella mutta yhteistyössä Jyväskylän taidemuseo ja Teatterimuseo. TAKO-hankkeen tavoitteet ovat monelta osin yhdensuuntaisia Ruotsin Samdok-hankkeen kanssa. TAKO-hankkeessakin museot ovat Samdokin tavoin järjestäytyneet pooleihin, ja nykydokumentoinnin lisäksi tavoitteena on hahmotella museoiden valtakunnallista tallennusvastuunjako. Ruotsissa kulttuurihistoriallisten museoiden aktiivinen kokoelmien kartutus toteutetaan dokumentointihankkeiden kautta.² Suomessa hankkeen alkuvuosina yhteistyö ja vastuualueiden jako on aloitettu nykykulttuurin dokumentointihankkeilla. Vuonna 2011 Suomen valokuvataiteen museo toteutti TAKO-yhteistyön puitteissa yleisödokumentointihankkeen, jossa eri menetelmin tutkittiin museon yleisöä ja heidän näyttelykokemustaan ja museosuhdettaan. Vuoden 2012 pimiöhanke on toinen museon TAKO-hankkeen kautta toteuttama dokumentointi.

Tavoitteet

Dokumentointihankkeen tavoitteena on kerätä ja tallettaa tietoa käsin vedostamisen käytännöistä ja perinteistä, siitä, millaisia tiloja pimiöt ovat ja kuinka ne on varustettu. Tarkoitus on kartoittaa, millainen rooli vedostamisella on ollut valokuvaajien työssä, millainen on valokuvaajien pimiösuhde ja kuinka pimiötyö on määrittänyt valokuvaajaidentiteettiä. Kiinnostuksen kohteena on myös se, kuinka digitalisoituminen on vaikuttanut valokuvien vedostuskulttuuriin. Dokumentoinnin tavoitteena on tallentaa tietoa niin ammattilaisten kuin harrastajienkin pimiökokemuksista. Muistitiedonkeruuhanke antaa myös välineitä arvioida, kuinka paljon aktiivisesti toimivia pimiöitä on vielä jäljellä ja kuinka monet ovat lopettaneet toimintansa.

Hankkeessa huomioidaan alusta alkaen myös tiedon edelleen välittämisen näkökulma. Tulevan yleisön tarpeet huomioidaan niin dokumentoinnin sisältöjä kuin toteutustapojakin suunniteltaessa.

---

¹ Gudmundsson & Silvén 2006, 5,9.

² Hakomäki 2008, 6.

Näin huolehditaan siitä, että tieto kuvanvalmistuksen perinteistä välittyy elävänä myös suurelle yleisölle.

2. Dokumentoinnin kohteen määrittely ja valinnat

Dokumentointihanke päätettiin toteuttaa kaksiosaisena. Toisessa osassa dokumentoidaan valokuvaten ja videoiden 2-3 pimiötilaa irtaimistoinen sekä haastatellaan pimiöiden käyttäjät. Lisäksi videoidaan pimiöiden käyttäjiä työssään. Dokumentoitavaksi päätettiin valita ainakin ammattivalokuvaajan henkilökohtainen pimiö ja yhteiskäytössä oleva seuran tai oppilaitoksen pimiö.

Dokumentoinnin toinen osa muodostuu valtakunnallisesta muistitiedon ja pimiövalokuvien keruuhankkeesta. Mukaan pyritään saamaan laajasti sekä eri valokuvausalojen ammattilaisia että valokuvauksen harrastajia. Keräyksestä tiedotetaan valokuva-alan lehtien, kameraseurojen ja ammattiliittojen välityksellä. Vastauksia odotetaan sekä edelleen käsin vedostavilta kuvaajilta että niiltä, jotka ovat jo luopuneet pimiötyöstä.

Kaikki dokumentointihankkeen toiminnot tähtäävät kattavaan ja monipuoliseen tiedonkeruuseen. Dokumentointihankkeen kahdelle osalle määritellään toimintatavat, joilla pyritään saamaan mahdollisimman monipuolista ja tarkoituksenmukaista tietoa tallennettavasta osakohteesta.

Dokumentointikohteiden valinta

Varhaisessa vaiheessa päädyttiin siihen, että kohdedokumentoinneissa pyritään laadukkuuteen ja monipuolisuuteen. Koska kattava dokumentointi on työvoimavaltaista, erityistä huomiota kiinnitettiin dokumentoinnin suunnitteluun ja kohteiden valintaan. Tavoitteena oli suppeasta dokumentointikohteiden määrästä huolimatta dokumentoida mahdollisimman kattavasti olemassa olevia pimiöitä. Kohteiksi valittiin yksityisistä ammattilaispimiöistä valokuvaaja Martti Jämsän aktiivisessa käytössä oleva kellaripimiö, valokuvaaja Martti Anttilan ainutlaatuinen pystytettävä ja purettava kotipimiö sekä yhteisöpimiöistä Aalto-yliopiston (ent. Taideteollinen korkeakoulu) valokuvausosaston pimiö sekä Valokuvataiteen museon oma pimiö. Lisäksi dokumentoitiin ilman haastattelua Espoon työväenopiston pimiö ja Ylioppilaskameroiden pimiö Helsingissä, jonka tilat valokuvattiin, tilasta piirrettiin pohjapiirros ja vierailusta tehtiin pieni muistio. Lisäksi haastateltiin valokuvaaja Ben Kailaa. Ajankäytöllisenä kompromissina päädyttiin siihen, että kattavia kohdedokumentointeja täydennetään haastatteluin.

Muistitiedonkeruun ja museon suorittamien dokumentointien tavoitteena oli myös täydentää toisiaan. Dokumentointikäynneissä painottuivat hieman enemmän ammattilaiset ja alan koulutus, mutta keruun vastauksia odotettiin tulevan runsaasti myös harrastajilta. Laajan vastaajakunnan tavoittamiseen pyrittiin myös sillä, että keruusta tiedotettiin mahdollisimman moninaisille kohderyhmille.

3. Metodit

Kohdedokumentointi

Kohdedokumentointien metodeina olivat valokuvaus, videokuvaukset, puolistrukturoitu teemahaastattelu ja havainnointi. Valokuvauksessa pyrittiin pimiötilan ja tilan esineistön kattavaan

dokumentointiin. Lisäksi videoimalla ja valokuvaamalla dokumentoitiin pimiön käyttäjän työmenetelmiä ja toimintatapoja. Haastattelu tallennettiin myös ääninauhurilla.

Haastattelu

Dokumentointikäynnin runko oli haastattelu, joka nauhoitettiin kokonaan. Videonauhalle tallentui osa haastattelusta, mutta tavoitteena oli tallentaa kohdetta esitelleen käyttäjän puheen koko tietosisältö ääninauhalle – videokuvauksessa visuaalinen tallennus oli ensisijaista. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna

teemahaastatteluna, jossa runkona toimi toisaalta vedostamisen työprosessi ja sen eteneminen, toisaalta muistitietokeruuta varten laadittu teemakysymysten joukko. Valokuvien vedostaminen oli kaikille hankkeessa mukana olleille tuttua, mutta nykyisessä digiarjessa melko kaukaista. Katsottiin tarpeelliseksi, että ennen dokumentointikäyntien toteuttamista pimiötoimintoihin perehdyttiin ensin museon omassa pimiössä. Museon

valokuvaaja Virve Laustela koosti pimiöprosessin muistilistan, jonka avulla pimiö ja pimiöesineistö käytiin läpi. Samalla tunnistettiin niitä prosessin kohtia, joissa eri kuvaajien

pimiötyöskentely saattaisi erota. Dokumentointikäynneillä päädyttiin siihen, että pimiödokumentaatioiden punainen lanka on yhden vedoksen synnyn seuraaminen. Näin haastattelun teemat polveillessaankin palvelevat kokonaisuuden hahmottamista.

Teemahaastattelussa tavoitteena on vapaamuotoinen keskustelu, jota museon haastattelijä kuitenkin ohjaa teemakysymysten avulla. Haastattelu eroaa arkikeskustelusta lähinnä suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden osalta. Keskeistä on tavoite saada haastateltavalta informaatiota tietystä aiheesta, ennakkosuunnitelmaa noudattaen. Erityistä on myös roolijako, jossa haastateltava on tiedon haltija ja asiantuntija, haastattelijä aiheesta kiinnostunut mutta lähtökohtaisesti tietämätön suhteessa haastateltavaan.³ Haastattelijan haasteena on säilyttää roolinsa muistelun ja kertomisen mahdollistajana mutta sivuosassa pysyvänä havainnoijana.

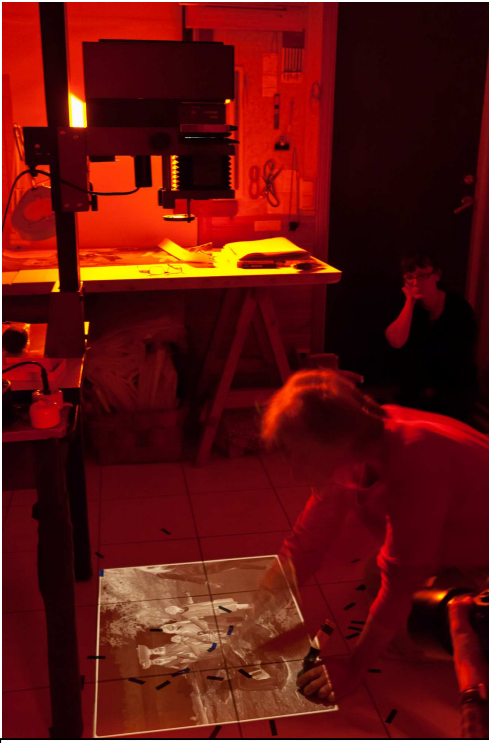
Valokuvaus ja videokuvaus

Pimiökohteet dokumentoitiin valokuvaamalla ja videoiden. Kuvaamisessa tavoitteena oli toisaalta mahdollistaa kokonaiskuvan muodostaminen pimiöympäristöstä, toisaalta tallentaa kukin ainutlaatuinen pimiö yksityiskohtineen. Pimiön käyttäjää kuvattiin normaaleissa toimissaan pimiössä, mutta valokuvaus toimi samalla myös museon henkilökunnan toiminnan dokumentaationa. Mukana kuvissa ovat paitsi pimiön käyttäjä myös haastattelijä ja videokuvaaja: dokumentoinnin tekijöitä ei ole syytäkään pyrkiä häivyttämään näkymättömiin, sillä dokumentointikäynti muodostuu aina sitä toteuttavien henkilöiden ja kohteen vuorovaikutuksessa ja yhteistyönä. Dokumentointikäynnin runkona toimi pimiön käyttäjän luonnollinen työskentelyprosessi. Kuitenkin kuvallisen dokumentoinnin, erityisesti videokuvauksen, toteuttamisessa dokumentointimenetelmä ja sen käytännöt nousi välillä dokumentointikäynnin ohjaajana merkittävään asemaan. Onkin ehkä syytä miettiä, onko tärkeämpää autenttisen

Museolehtori Erja Salo haastattelee ja valokuvaaja Harri Tahvanainen videokuvaava, valokuvaaja Martti Anttila kertoo pimiötyöskentelystä. Kuva Virve Laustela.

³ Lepistö 2009, 19.

**Martti Anttila työskentelee pimiössään.
Kuva Virve Laustela.**

pimiötyöskentelyn kuvaaminen katkeamattomana, itseohjautuvana prosessina vai se, että kaikki työvaiheet saadaan dokumentoitua laadukkaasti, mutta samalla joudutaan puuttumaan kohdehenkilön työskentelyyn ja ”ohjaamaan” häntä voimakkaastikin.

Valokuva- ja videokuvausdokumentointia suunniteltaessa dokumentointiryhmä perehtyi aikaisempiin, muissa museoissa toteutettuihin vastaaviin hankkeisiin. Dokumentointiryhmä vieraili Kuvataiteen keskusarkistossa perehtymässä siellä toteutettuihin taiteilijakuviin. TAKO-hankkeen piirissä toteutettu Suomalainen talvipäivä –hanke toimi ajankohtaisena esimerkkinä nykykulttuurin dokumentoimisesta valokuvaten. Valokuvaajat perehtyivät pimiöiden kuvaamisen erilaisiin lähestymistapoihin mm. tutustumalla pimiökirjallisuuden kuvituksiin. Lisäksi perehdyttiin siihen, millaisia haasteita hämärässä pimiötilassa kuvaaminen tuottaa videokuvaukselle.

Havainnointi

Vähiten kohdehenkilön toimintaan puuttuva dokumentointitapa on havainnointi, jossa tutkija seuraa kohdehenkilön toimia ja tekee muistiinpanoja ilman omaa aktiivista osallistumista. Pimiödokumentointihankkeessa dokumentointiryhmällä oli havainnoijaa aktiivisempi ja vuorovaikutteisempi rooli, eikä varsinaista kenttäpäiväkirjaa laadittu. Video- ja valokuvausta sekä haastattelua täydentävät kuitenkin museon dokumentointiryhmän tekemiin havaintoihin perustuvat dokumentit, kuten kahdesta kohteesta laaditut pimiöiden pohjapiirroksat.

Muistitiedon keruu

Dokumentointihankkeen toisen osan muodosti muistitiedonkeruu. Suomalaisessa tallennus- ja tutkimusperineessä muistitietoaineistot kokivat 1980-luvulla arvonnousun. Aiemmin ”vanhojen horinoina” nähty suullinen perinne alettiin nähdä aiemman tutkimuksen vinoumia oikovana aineistona, joka nostaa näkyviin aiemmin ohitettua menneisyyttä ja yksilöiden ja yhteisöjen omaa historiaa.⁴ Muistitietoaineistosta ei niinkään voi etsiä vastausta siihen, miten asiat ovat olleet tai mitä menneisyydessä on tapahtunut, vaan siitä voidaan lukea käsityksiä tai tulkintoja asioista ja tapahtumista. Muistitiedon keruu nähtiin soveltuvaksi metodiksi pimiödokumentointihankkeeseen, jossa tavoitteena ei ollut ensisijaisesti kerätä faktatietoa pimiöistä ja niiden käytöstä. Pimiötekniikasta ja valokuvien valmistamisesta on olemassa runsaasti kirjallista lähdeaineistoa, eikä tekninen tieto ole katoamassa pimiöiden harvinaistuessakaan. Sen sijaan tulevaisuudessa pimiöympäristön fyysinen aistiminen käy mahdottomaksi. Muistitietoaineistojen kautta tulevillekin tutkijoille ja museoyleisöille voidaan avata näkökulmia valokuvaajien ja pimiöiden intiimiin suhteeseen. Tallennuksen kohteena ovat nimenomaan pimiöiden käyttäjien subjektiiviset kokemukset ja ne merkitykset, jota he ovat pimiötyöskentelynsä liittäneet.

⁴ Ukkonen 2000.

Muistitietoaineistojen soveltuvuutta tutkimusaineistoiksi on kritisoitu myös siksi, että muistelussa menneisyyttä katsotaan aina nykyhetken lähtökohdista ja nykytodellisuuden valossa. Muistitietoa voi siis lähestyä myös tulkintana nykytodellisuudesta ja sen suhteesta menneeseen. Museon toimintaympäristössä jo muistiedonkeruuhanketta suunniteltaessa tehdään valintoja sen suhteen, millaisia asioita ja ilmiöitä pidetään muistamisen arvoisena ja mistä näkökulmista niitä lähestytään. Kuitenkin keruu toteutuu vain silloin, jos riittävän moni vastaaja jakaa museon käsityksen tallentamisen arvoisesta aiheesta ja osallistuu keruuseen. Keruukirjoituksen laatiminen ja mahdollinen kuvien ja muiden liitteiden kokoaminen on osallistujalle aikaa ja vaivaa vaativa aktiivinen teko, johon hänen on löydettävä motivaatio omista lähtökohdistaan.

Keruilmoitusta laadittaessa tutustuttiin erilaisiin muistitieto- ja perinnekeruiden ilmoituksiin. Keruilmoituksesta keskusteltiin myös Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkiston kuva-arkistonhoitaja Pirjo Mäkilän sekä arkistotutkija Juha Nirkon kanssa. Ilmoituksessa päädyttiin listaamaan monipuolisesti teemakysymyksiä, joiden toivottiin tukevan vastaajien muistelua, mutta heille tarjottiin myös mahdollisuus kirjoittaa vapaasti. Yksityiskohtaiset teemakysymykset nähtiin perusteltuina, sillä usean vastaajan kohdalla muistelun kohteena oli ajallisesti etäinen asia, entinen harrastus tai ammatti. Teemakysymysten toivottiin myös auttavan vastaajia hahmottamaan pimiötyöskentelyn moniulotteisuuden.

Esinekeruu

Nykykulttuurin dokumentointihankkeissa pääpaino on ilmiökeskeisessä tallentamisessa. Samalla ne kuitenkin tarjoavat luontevan tilanteen harkitusti täydentää museon esinekeruuta. Museoesineen voi nähdä olevan sitä arvokkaampi, mitä enemmän sen synty- ja käyttökontekstista tiedetään. Dokumentointien yhteydessä museoon hankittavat esineet voidaan varustaa rikkailla kontekstitiedoilla. Fyysisten objektien kerääminen erottaa museon keruutoiminnan muusta tutkimuksesta. Toisaalta dokumentointihankkeissa saatava tieto saattaa täydentää jo olemassa olevaa esinekeruuta ja lisätä sen käytettävyyttä. Pimiödokumentointihankkeen yhteydessä esinehankintoja vaikeutti se, että museon esinekeruusta on vain rajallisesti tietoa. Hankkeessa haluttiin välttää esinekeruun päällekkäisiä hankintoja. Yksi muistitietokeruun osallistujista lahjoitti harrastajapimiövälineistönsä museon kokoelmiin. Kokonaisuus päätettiin ottaa vastaan, sillä sen katsottiin edustavan tyypillistä oman aikansa pimiövarustusta, mutta erityisesti siksi, että näin kokoelmiin saatiin esinekeruuta, jonka käyttöhistoria on poikkeuksellisen hyvin tunnettu.

Kohdedokumentointien yhteydessä päädyttiin tekemään myös kaksi teoshankintaa. Dokumentointikäynnillä seurattiin yhden teoksen vedostusta, joten nähtiin, että teosten hankkiminen osaksi museon kokoelmia täydentää merkittävästi dokumentointiaineistoa. Samalla kokoelmiin saatiin teoksia, joihin liittyy monipuolinen kontekstitieto. Museon kokoelmiin hankittiin Martti Anttilan teos Almuja leskelle ja Martti Jämsän teos sarjasta Löytöjä.

**Kokoelmiin hankittu
Neva-suurenuskone 1960-
luvulta.**

4. Kohdedokumentoinnit pimiöissä

Kohdedokumentointien suunnittelu alkoi menetelmiin tutustumisella ja kohteiden määrittelyllä. Samalla kävi ilmi, että kaikkien kohteiden dokumentaatiota on mahdotonta toteuttaa samalla kaavalla. Vaikka samat periaatteet pätevät jokaiseen kohteeseen, piti menetelmät ja haastattelun teemat ja tavoitteet käytännössä sovittaa kunkin kohteen sekä haastateltavien mukaisiksi. Yksityispimiöiden kohdevalinnassa keskeistä oli myös taiteilijoiden oma asennoituminen ja kiinnostus. Dokumentoinnin kohteena oleminen vei aikaa ja vaati paneutumista.

Edelleen aktiivisesti pimiössään työskentelevien valokuvataiteilijoiden pimiöiden kautta tallennettiin edelleen jatkuvaa perinnettä ja pitkälle kokemukselle rakentunutta ammattitaitoa sekä ainutlaatuisia ympäristöjä. Aalto-yliopiston taideteollisen korkeakoulun median laitoksen valokuvauksen pimiön kohdalla keskeiseksi nousi kysymys pimiötyöskentelyn roolin muutoksesta valokuva-alan opetuksessa. Suomen valokuvataiteen museon oma pimiö on esimerkki erinomaisesti varustellusta ammattilaispimiöstä, joka valmistui valokuvakulttuurin murroskautena ja on sittemmin jäänyt lähes käyttämättömäksi. Espoon työväenopiston pimiön kautta taas avautuu näkymä tämän päivän pimiöharrastajien maailmaan.

Yksityiset pimiöt

Ensimmäinen dokumentoitava kohde oli Martti Anttilan päivänvalopimiö Anttilan kotona Karjalohjalla. Kohde valittiin dokumentoitavaksi toisaalta kuriositeettiarvonsa vuoksi, toisaalta edustamaan aika ajoin purettavaa ja pystytettävää kotipimiötä. Toinen dokumentoiduista yksityispimiöistä oli Martti Jämsän pimiö Helsingin Maunulassa kerrostalon kellarissa. Jämsän pimiön oletettiin edustavan melko tyypillistä ammattilaisen yksityispimiötä.

Harri Tahvanainen videoi kun valokuvaaja Martti Anttila esittelee työprosessiaan. Kuva Virve Laustela.

Dokumentointiryhmä koostui kolmesta museon työntekijästä. Museolehtori Erja Salo haastatteli pimiön käyttäjää ja huolehti haastattelun äänityksestä. Valokuvaaja Virve Laustela dokumentoi pimiötä ja sen käyttäjän työskentelyä valokuvaten, valokuvaaja Harri Tahvanainen videoiden. Kolmehenkinen työryhmä osoittautui juuri sopivaksi tämän tyypiseen kenttätööhön. Pienemmällä ryhmällä näin kattava dokumentointi ei olisi ollut mahdollista. Toisaalta suurempi joukko ei olisi kyennyt tehokkaasti työskentelemään ahtaissa pimiötiloissa. Suurempi työryhmä edellyttäisi myös työskentelyn

yksityiskohtaisempaa etukäteissuunnittelua.

Martti Anttilan ja Martti Jämsän pimiöiden dokumentointi eteni niin, että dokumentointiryhmä oli etukäteen yhteydessä pimiöiden käyttäjiin ja kertoi projektista. Kohteissa vierailtiin kahdesti. Ensimmäisellä kerralla keskusteltiin siitä, miten dokumentointi voisi edetä, ja dokumentointiryhmä tutustui kuvaajaan sekä tiloihin ja suunnitteli käytännön toteutusta. Samalla myös alkoi keskustelu ja muistelu, johon sitten palattiin seuraavalla kerralla. Varsinainen dokumentointikäynti kesti 3-5 tuntia. Martti Jämsän dokumentaatiota täydennettiin vielä valokuvaamalla tallennuskäynnin aikana syntynyt teos osana Jämsän näyttelyä Helsingissä Galleria Ortonissa.

Dokumentointikohteita valittaessa keskityttiin pimiöiden fyysisiin ominaisuuksiin. Tavoitteena oli toki tallentaa myös pimiön käyttäjän toimintaa ja pimiöön liittyviä kulttuurisia käytänteitä, mutta lähtökohdana oli konkreettinen tila. Ensimmäisten dokumentointikäyntien aikana dokumentointiryhmälle kävi nopeasti selväksi, että todellisuudessa dokumentoinnin pääkohteeksi muodostui pimiön käyttäjä. Osoittautui myös mahdolliseksi erottaa valokuvaajan pimiötyöskentelyä hänen työnsä muista osa-alueista ja hänen taiteestaan. Käytännössä dokumentoinnin tuloksena syntyi paitsi pimiökulttuurin tallennusta, myös valokuvaajan taiteilijamuotokuva, jossa käsiteltiin hänen koko taiteilijaidentiteettiään, työtapojaan ja tuotantoaan. Dokumentoinnin tuloksena syntyneet tallenteet tarjoavat hedelmällistä materiaalia paitsi pimiötutkimukselle, myös monenlaiseen muuhun käyttöön. Dokumentointiryhmä totesi, että jos tämän tyyppiset dokumentoinnit saavat jatkoa, on niissä mielekästä ottaa alusta alkaen lähtökohdaksi laajempi taiteilijadokumentoinnin näkökulma.

Kolmannessa yksityispimiökohteessa haastateltavaksi valikoituikin valokuvaaja, joka oli jo luopunut pimiötyöskentelystä mutta jolla oli siitä pitkä kokemus. Valokuvaaja Ben Kailan haastattelun teemana oli hänen henkilökohtainen pimiöhistoriikkinsa, valokuvaharrastuksen ja –ammatin kehitys sekä lopullinen pimiötyöskentelystä luopuminen. Tässä haastattelussa ei ollut pimiöprosessin tuomaa runkoa, joten haastattelu eteni hyvin vapaamuotoisesti Kailan uran vaiheita ja työskentelytapoja kerraten. Kaila päätyy kertomaan myös tavastaan hallita omaa negatiiviarkistoaan. Haastattelu tallennettiin videoiden ja ääninauhoituksena. Lisäksi dokumentoitiin Kailan hallussa vielä olleita pimiötarvikkeita.

Museoiden dokumentointihankkeissa ja muistitietokeruissa tavoitteena saattaa olla vähälle huomiolle tai arvostukselle jääneen ilmiön tai näkökulman esiin nostaminen. Toisinaan pyritään myös vahvistamaan tallennuksen kohteena olevan ryhmän tai yhteisön omaa historiatietoisuutta ja itsearvostusta. Pimiöhankkeen dokumentointien kohdehenkilöt näkivät jo lähtökohtaisesti pimiötyöskentelynsä arvokkaana ja tallentamisen arvoisena, mutta saattoivat kokea, että siihen ei tällä hetkellä kohdistu suurta kiinnostusta.

Yhteisöjen pimiöt

Yhteisöpimiöiden dokumentoinneissa tallennuksen varsinaiseksi kohteeksi tarkentui kyseisen yhteisön suhde pimiötyöskentelyyn ja pimiöön työympäristönä. Aalto-yliopiston pimiössä tämä näkökulma korostui, sillä jo hankesuunnitelmassa todettiin yhdeksi tutkimusta motivoineeksi seikaksi se, että valokuvataiteilijoiden koulutukseen ei enää kuulu pakollisena opetusta pimiötyöskentelystä. Tämä nähtiin merkittävänä käännekohtana ja yhtenä indikaattorina siitä, että pimiöiden tallentamiseen on syytä ryhtyä ennen kuin on liian myöhäistä.

Ensimmäisellä tutustumiskäynnillä valokuvaaja Virve Laustela tutustui Aalto-yliopiston vedostustiloihin oppaanaan harjoitusmestari Markku Autio. Varsinaisella dokumentointikäynnillä tallennettiin pimiöympäristöä valokuvaten ja videoiden ja haastateltiin Markku

Aution lisäksi harjoitusmestari Vuokko Meriläistä sekä lehtoreita Kari Pyyköstä ja Antti Huittista. Teemoina

**Suomen valokuvataiteen museon pimiön huuhtelualtaita.
Kuva Virve Laustela.**

olivat erityisesti muutokset pimiön käytössä ja käyttäjäkunnassa. Keskusteluista kävi ilmi, että työskentely-ympäristön muutoksen myötä valokuvien valmistamisen liittyvät sosiaaliset prosessit ovat muuttuneet voimakkaasti. Pimiötyöskentely oli valokuvauksen opiskelijoille yhteistöllistä toimintaa, joka vahvisti kollegiaalista oppimista ja opiskelijoiden yhteenkuuluvuutta. Digitaalinen kuvankäsittely on ainakin osaltaan johtanut yksilökeskeisempään opiskeluun ja työskentelyyn.

Suomen valokuvataiteen museon oma pimiö tallennettiin valokuvaten. Pimiö on esimerkki hyvin varustellusta ammattilaispimiöstä, jota on käytetty suhteellisen vähän. Museon muuttaessa uusiin tiloihin pimiö suunniteltiin kokonaan alusta vastaamaan vaativiinkin tarpeisiin. Pimiö valmistui

Ylioppilaskameroiden yhteisöpimiö. Kuva Virve Laustela.

digitaalitekniikan murrosvaiheessa, ja on sittemmin jäänyt lähes käyttämättömäksi.

Lisäksi valokuvaten dokumentoitiin kaksi harrastajien käyttämää yhteisöpimiötä. Kokoneiden harrastajien ja toisaalta alkeiskurssilaisten käyttämää yhteisöpimiötä edusti Ylioppilaskameroiden pimiö Domus Academicalla, osoitteessa Hietaniemenkatu 14 A. Tiloja esitteli Otto Pietinen. Pimiö on Ylioppilaskameroiden jäsenten käytettävissä ilman erillistä käyttömaksua. Pimiötä käytetään enimmäkseen kameraseuran

järjestämien pimiötyökurssien yhteydessä. Valokuvaten dokumentoitiin myös Espoon

työväenopiston pimiö, joka oli suuri ja hyvin varusteltu, kurssikäyttöön suunniteltu yhteisöpimiö, joka nykyisin on vajaakäytöllä.

5. Muistitiedon keruu

Pimiödokumentointihankkeen muistitiedonkeruusuuden keräysaika oli 1.4.-30.9.2012. Keruuseen saapui yhteensä 42 vastausta. Kyselyssä tavoiteltiin mahdollisimman monipuolista vastaajajoukkoa, ja tämä tavoite myös toteutui. Vastaajien joukossa oli 18 naista ja 24 miestä. Vanhin vastaaja oli syntynyt vuonna 1929, nuorin vuonna 1990. Vastaajista kymmenen oli helsinkiläisiä, muut vastaajat olivat kotoisin eri puolilta Suomea. Kirjoitusten pituus oli keskimäärin 2 liuskaa: lyhyimmät olivat pituudeltaan puoli liuskaa, pisin lähes 50-sivuinen. Yhteensä tekstiä kertyi 207 liuskaa. Kymmenen vastaajaa lähetti aineistoa postitse, loput digitaalisessa muodossa. 14 vastaajaa lähetti myös esimerkkejä omista vedoksistaan joko fyysisinä vedoksina tai digitoituina.

Vastaajajoukko oli hyvin heterogeeninen. Joukossa oli valokuvauksen harrastajia ja ammattilaisia.

Ammattivalokuvaajista osa oli valokuvataiteilijoita, osa työskenteli valokuvauksen parissa muuten.

Suurin osa ammattilaisista oli jo luopunut pimiötyöskentelystä, ja

Osa muistitiedon keruuseen osallistuneista lähetti myös esimerkkejä omista vedoksistaan.

muisteli siis joko entistä ammattiaan tai entistä ammatin harjoittamisen tapaa. Harrastajistakin suuri osa oli siirtynyt digitaalitekniikkaan. Osa oli luopunut itse vedostamisesta jo useita vuosikymmeniä sitten, osa digitaalisen kuvankäsittelyn omaksuttuaan. Muutama vastaaja muisteli perheenjäsenen pimiöharrastusta, joka oli jäänyt vastaajan mieleen yhtenä lapsuuden avainkokemuksista. Joukossa oli myös uuden polven valokuvaharrastajia ja valokuvauksen opiskelijoita, jotka olivat löytäneet pimiötyöskentelyn joko itsenäisesti tai kurssien kautta, ja päätyneet siirtymään digitaalisesta valokuvauksesta yhä enemmän filmipohjaiseen työskentelyyn ja kuvien vedostamiseen. Heille pimiötyöskentelyyn päätyminen oli merkittävä, itsenäisesti tehty valinta, johon ei välttämättä ulkopuolelta ollut tullut kannustusta tai laajemmin ohjaustakaan.

Osa vastaajista vastasi kysymys kerrallaan keruuilmoituksessa listattuihin teemakysymyksiin.

Osassa vastauksista laaja kysymyspatteristo oli ehkä turhankin voimakkaasti hallinnut vastaajan

Keruuvastausten liitteinä saatiin esimerkkejä perinteisestä ja kokeilevasta vedostuksesta.

kirjoittamista: muistelu ei päässyt lentoon, kun seuraava kysymys ohjasi huomion taas toiseen yksityiskohtaan. Suuri osa vastaajista oli kuitenkin kirjoittanut vapaasti, ja käyttänyt kysymyksiä lähinnä muistelunsa tukena. Lähes kaikissa vastauksissa käsiteltiin myös vastaajien valokuvausharrastusta laajemmin kuin vain pimiötoiminnan näkökulmasta.

On selvää, että ilman muistitiedonkeruuta museon olisi ollut mahdotonta tallentaa näin laajan ja vaihtelevan joukon pimiökokemuksia. Keruun myötä on tavoitettu myös sellaisia vastaajia, joilla ei ole aiempaa suhdetta valokuvataiteen museoon.

6. Aineiston käsittely

Muistitietokeruun saapunut aineisto taulukoitiin saapumisjärjestyksessä. Muistitietoaineistojen käsittelyyn ja luettelointiin saatiin konsultointiapua Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kansanrunousarkistosta. Museon kokoelmanhallintajärjestelmä ei nykyisellään mahdollista tekstiobjektien luettelointia yksittäisen objektin tasolla. Keruuseen saapuneet vastaukset taulukoitiin ja jokaiselle vastaajalle annettiin yksilöllinen numerotunnus. Kuva- ja tekstiaineistot saivat näiden vastaajanumeroiden alanumerot niin, että muistitietokertomus sai aina alanumeron 1 ja mahdolliset kuvat alanumerot 2-n. Sähköiset tiedostot tallennettiin niin, että tiedostot ovat yhdistettävissä tiettyyn vastaajaan tämän tunnuksen avulla. Keruuvastauksia taulukoitaessa kirjattiin ylös vastaajan perustiedot, tiedot kuvaliitteistä sekä luonnehdinnat kirjoitusten sisällöstä, kirjoitusten erityisen kiinnostavista näkökulmista, tieto siitä, mitä aikakautta kirjoituksessa käsitellään sekä käyttökelpoisia sitaatteja kirjoituksista. Lisäksi kirjoitukset asiasanoitettiin.

Dokumentointien myötä museolle karttui myös uudenlaista aineistoa videotallenteiden muodossa. Tämä edellytti perehtymistä videoaineiston käsittelyyn ja pitkäaikaissäilytykseen. Muistitietokeruun vastausten tapaan myös dokumentointikäynneillä syntyneet tiedostot päädyttiin taulukoimaan: tallenteille annettiin myös yksilöllinen alanumero, jolla ne kiinnittyvät koko dokumentointiaineiston kokoelmanhallintaan. Samalla täsmennettiin ja systematisoitiin museon tuottamien äänitiedostojen säilyttämistä. Rungas aineisto löytyy museon palvelimelta diaariin kirjattujen sähköisten sijoituspaikkojen avulla.

Museo etsii valokuvauksesta ja sen historiasta kiinnostunutta graduntekijää syventymään aineistoon tarkemmin. Aineisto soveltuu esimerkiksi taidehistorian, kulttuurihistorian, kansatieteen tai etnologian opinnäytteen tekijälle.

7. Johtopäätökset

Nykydokumentointihankkeen myötä tuli näkyväksi se, miten moneen museotyön osa-alueeseen monipuolisesti toteutettu dokumentointi kiinnittyy. Onkin selvää, että dokumentointihankkeiden suunnittelun on syytä liittyä tiiviisti museon muun toiminnan suunnitteluun. Dokumentoinnit voivat tukea yhtä lailla museon näyttelytoimintaa kuin kokoelmien hallintaa ja kartuttamista. Ne voivat tuoda näyttelyiden teemoihin lisätietoa tai tarjota uusia näkökulmia. Niiden kautta voidaan saada tietoa, joka auttaa hahmottamaan, arvottamaan ja ymmärtämään entistä paremmin olemassa olevaa kokoelmaa. Niin valokuva- kuin esinekokoelmankin kartuttamisen yhteydessä toteutettavat dokumentoinnit rikastavat huomattavasti objektien kontekstietoa ja lisäävät niiden museaalista arvoa.

Kokoelmapolitiikka

Nykydokumentointihankkeen myötä nousi esille myös se, että museon kokoelmapolitiikasta puuttuvat (nyky)dokumentointeihin liittyvät kirjaukset. Kokoelmapolitiikan rivien välistä välittyy käsitys siitä, että kokoelmien kartuttamisen myötä myös hankittuihin objekteihin liittyvä tieto ikään kuin itsestään siirtyy museoon ja on tarvittaessa ammennettavissa tutkimuksen tai näyttelytoiminnan käyttöön. Näin ei kuitenkaan ole, vaan ajan myötä kontekstit, joita ei ole dokumentoitu, käyvät vaikeiksi ja jopa mahdottomiksi ymmärtää.

Vuorovaikutus

Dokumentointikäynnit osoittautuivat merkityksellisiksi paitsi tiedon tallentamisen, myös museon sidosryhmäsuhteiden kannalta. Haastatelluille valokuvaajille museo tuli ainutlaatuisella tavalla lähelle. Myös Samdok-hankkeissa on todettu, että toisinaan dokumentointihankkeen kenttätyö on jo sinällään yleisörajapinta, jossa museo kommunikoi ympäristönsä kanssa ja kohtaa käyttäjiään tasa-arvoisina tiedontallennuskumppaneina.⁵ Dokumentointikäynti on aina merkityksellinen vuorovaikutustilanne museon ja dokumentoitavien välillä.

Audiovisuaalisen aineiston pitkäaikaissäilytys

Dokumentointihankkeen myötä museolle karttuu mahdollisesti merkittäviäkin määriä audiovisuaalista aineistoa. Tämä edellyttää av-aineiston pitkäaikaissäilyttämisen ja luetteloinnin suunnittelua sekä periaatepäätöksiä siitä, mikä osa monikanavaisesti tallennetuista dokumentoinneista tallennetaan pysyvästi. Audiovisuaalinen materiaali edellyttää myös sopivia editointiohjelmiä, niiden käyttötaitoa sekä henkilöä jonka on mahdollista käyttää editointiin työaikaansa.

Tiedon julkistaminen ja välittäminen

Pimiöhankkeen suunnittelussa pyrittiin alusta asti huomioimaan tiedon välittämisen näkökulma. Työtä ohjaavana periaatteena oli se, ettei missään osassa projektia tallennettaisi materiaalia, jota ei olisi mahdollista tarvittaessa käyttää näyttelyissä tai muuten julkistaa. Näkökulma huomioitiin myös

---

⁵ Gudmundsson & Silvén 2006, 6.

sopimuksissa, joilla haastateltavat antoivat suostumuksensa siihen, että materiaalia voidaan käyttää laajasti museon eri toiminnoissa. Sama suostumus sisältyi myös muistitiedonkeruun keruuilmoituksesta löytyneisiin keruuohjeisiin. Tuleva näyttelykäyttö ei saa dominoida tallennusprojektia niin, että tutkimuksellinen näkökulma hämärtyy. Kuitenkin se on hyvä pitää mielessä projektin edetessä.

Koko dokumentointihankkeen ajan suunnitelmiin on sisältynyt ajatus siitä, että aineisto luo pohjan tulevalle pimiöaiheiselle näyttelylle. Jotta näyttelynäkökulma tulisi parhaalla mahdollisella tavalla huomioiduksi, voisi olla hyödyllistä, että jo dokumentointihankkeen aikana olisi tiedossa tulevan näyttelyn laajuus ja joitakin ajatuksia näyttelyn teemoista. Tämä ohjaisi dokumentoinnin ohessa tapahtuvaa näyttelyn ideointia näyttelysuunnittelua parhaiten tukevaan suuntaan.

Dokumentointien pitkäjänteinen suunnittelu

Dokumentointien mahdollisimman tarkoituksenmukaista suunnittelua ja toteutusta palvelisi myös ajatus dokumentoinnin pitkäaikaissuunnitelmasta – jonkinlaisista suuntaviivoista, jotka olisivat yhdensuuntaisia museon muun toiminnan suunnittelun kanssa. Nykykulttuurin dokumentointi voi parhaimmillaan olla ketterä työmenetelmä, jota voidaan soveltaa nopeastikin, mutta muun muassa työntekijöiden osaamisen kartuttamisen ja tallennusten sisältöjen suunnittelun näkökulmasta pidempijaksoinen suunnitelma olisi mielekäs. Tämä tosin edellyttää sitä, että dokumentointien suunnittelu ja toteutus voidaan omaksua osaksi museon perustyötä. Pidempijänteisestä suunnittelusta huolimatta dokumentointien toteuttaminen projekteina, joille on määritelty selkeä työryhmä ja aikataulu, vaikuttaa hedelmälliseltä.

Lähteet

Gudmundsson, Magnus & Silvé, Eva 2006. Tjugofem år i fält. Teoksessa Gudmundsson, Magnus & Silvé, Eva (red.) Samtiden som kulturarv. Svenska museers samtidsdokumentation 1975-2000. Nordiska museets förlag 2006.

Hakomäki, Risto 2008. Valtakunnallinen tallennusvastuu -tallennuksen aihepiirit ja koordinointi. Esitelmä 15.4.2008. Saatavissa: [http://www.museoliitto.fi/doc/Kansallismuseo_tallennus.pdf]

Lepistö, Sini-Mari 2009. Muistatko? - muistitiedon keruu ja muisteluhaastattelut vanhustyössä – opas lähihoitajaopiskelijoille. Ammattiopisto Lappia & Tornionlaakson maakuntamuseo 2009. Saatavissa: [www.tornio.fi/filewrap.php?c=&f=Muistatko1.pdf]

Ukkonen, Taina 2000. Muistitieto tutkimuksen kohteena ja aineistona. Elore 2/00. Saatavissa: [http://www.elore.fi/arkisto/2_00/ukk200.html]

Liitteet

Muistitietokeruun keruuilmoitus

Kiitoskirje

Lupa haastattelu- ja kuva-aineiston käyttöön

Pimiöt päivänvaloon

Muistitietokeruu ammatti- ja harrastajavalokuvaajille 1.4.2012–30.9.2012

Millaisia muistoja sinulla on pimiöistä ja vedostamisesta? Mitä pimiötyöskentely ja vedostaminen merkitsevät tai ovat merkinneet sinulle valokuvaajana?

Valokuvaajien työskentelytavat ja kuvien valmistaminen ovat muuttuneet perusteellisesti viime vuosikymmeninä. Suomen valokuvataiteen museo kerää ja tallettaa tietoa vedostamisen käytännöistä ja perinteistä sekä siitä, millaisia tiloja pimiöt ovat ja kuinka ne on varustettu.

Voit käyttää apuna seuraavia kysymyksiä tai kirjoittaa vapaasti niin menneisyydestä kuin nykyhetkestäkin. Vastaa ainakin taustatietokysymyksiin!

Taustatiedot

- Kuinka monta vuotta olet valokuvannut?
- Kuinka monta vuotta olet kehittänyt filmejä ja vedostanut?
- Oletko ammattilainen vai harrastaja?
- Onko sinulla oma pimiö?
- Vedostatko aktiivisesti tällä hetkellä ja jos, niin missä? Jos lopetit, miksi ja milloin?

Vedostushistoriani

- Aloitus: miksi ja missä aloitit?
- Opettelu, opettajat? Esikuvat ja ihanteet?
- Mihin käyttöön vedostat, vedostatko myös muille?
- Kuinka usein ja kauanko kerralla työskentelet pimiössä?
- Tunnetko tarvetta oppia lisää, käytkö kurseilla?
- Oletko opettanut?

Vedostustekniikat ja olosuhteet

- Käyttämäsi pimiöt, niiden hyvät ja huonot puolet
- Ajatteletko filmin kehitystä tai vedostusta kuvatessasi?
- Mitä negakokoja vedostat, rajaatko?
- Mustavalkoinen ja/tai väri, tekniikat, kokeilut
- Laitteet ja varusteet, niiden tärkeimmät ominaisuudet
- Materiaalit ja niiden hankinta; paperit, kemikaalit
- Jälkikäsitteilyt
- Oletko suurpiirteinen vai tarkka vedostaja?
- Teetkö muistiinpanoja?
- Terveys- ja ympäristönäkökulmat
- Omat niksit ja omatekoiset apuvälineet

Uudet tekniikat

- Onko digitaalinen tekniikka vaikuttanut pimiötyöskentelyysi, kiinnostavatko tulostustekniikat?
- Millaisena näet pimiöiden tulevaisuuden?

Pimiötyön merkitys

- Mikä on sinulle tärkeintä pimiötyössä?
- Miksi haluat vedostaa?
- Unelmiesi pimiö
- Mitä toivot Suomen valokuvataiteen museon pimiödokumentointi-näyttelyltä?

Kaikki osallistujat saavat kirjepalkinnon. Lisäksi osanottajien kesken arvotaan 10 kpl Suomen valokuvataiteen museon vuosikortteja.

SUOMEN
VALOKUVA-
TAITEEN
MUSEO

Lisätietoja: Suomen valokuvataiteen museo
ti-pe klo 9–15 puh. 09 6866 360
keruu@fmp.fi
www.valokuvataiteenmuseo.fi

Osallistumisohjeet

Kirjoita omalla kielelläsi ja tyylilläsi. Kirjoituksen pituus on vapaa. Toivomme saavamme muistoja kirjoituksina ja kuvina. Voit myös lähettää esimerkin mielestäsi erityisen onnistuneesta vedoksesta.

Lähetä valokuvat joko alkuperäisinä vedoksina tai hyvälaatuisina jpg-kuvatiedostoina, joiden resoluutio on vähintään 300 dpi ja koko n. A4–A3 tai kuvan pisin sivu 3000–4000 pikseliä. Nimeä kuvat. Lähetä korkeintaan viisi (5) kuvatiedostoa, max. 10 Mt kerrallaan.

Lähetä tekstit sähköpostin liitetiedostoina doc- rtf- tai txt-muodossa. Kuva- ja tekstitiedostot lähetetään osoitteeseen keruu@fmp.fi. Merkitse viestin otsikkokenttään tunnus PIMIÖ. Voit myös lähettää tekstisi paperilla osoitteeseen PIMIÖ/Suomen valokuvataiteen museo, Tallberginkatu 1 C 85, 00180 Helsinki. Jos lähetät tekstisi paperilla, kirjoita vain paperin toiselle puolelle. Älä käytä tarroja, teippejä tai niittejä. Kirjoita erilliselle paperille tai sähköpostin viestikenttään taustatietosi: nimi, koulutus ja ammatti (myös entiset), syntymäaika ja –paikka, osoite, puhelinnumero ja sähköposti. Aineistoa ei palauteta, joten ota itsellesi kopio.

Aineistot tallennetaan Suomen valokuvataiteen museon kokoelmiin. Osallistumalla keruuseen annat museolle luvan käyttää lähettämääsi aineistoa näyttely-, tutkimus- ja julkaisutoiminnassa. Aineiston käyttäjä vastaa siitä, että aineistoa ei käytetä kohdehenkilöitä tai hänen omaisiaan loukkaavassa tai vahingoittavassa tarkoituksessa. Kuvien tekijänoikeudet säilyvät kuvaajilla itsellään.

Pimiöt päivänvaloon

Muistitietokeruu ammatti- ja harrastajavalokuvaajille
1.4.2012–30.9.2012

Kiitos osallistumisestanne Suomen valokuvataiteen museon Pimiöt päivänvaloon -muistitietokeruuseen!

Keruun tuloksena museo sai kiinnostavaa ja hyödyllistä lisätietoa suomalaisen pimiötoiminnan muutoksista ja monta mielenkiintoista tarinaa ja kuvaa valokuvaharrastuksen ja -ammattien vaiheista.

Keruuaineisto tallennetaan pysyvästi Suomen valokuvataiteen museon kokoelmiin ja sitä tullaan hyödyntämään pimiöteemaisessa näyttelyssä, jonka ajankohta varmistuu myöhemmin.

Kiitokseksi avustanne museo haluaa muistaa teitä oheisella kirjalahjalla.

Mukavaa syksyä!

Pimiödokumentointiryhmän puolesta

Anni Wallenius ja Sofia Lahti
Suomen valokuvataiteen museo

SUOMEN
VALOKUVA-
TAITEEN
MUSEO

Lisätietoja: Suomen valokuvataiteen museo
ti–pe klo 9–15 puh. 09 6866 360
keruu@fmp.fi
www.valokuvataiteenmuseo.fi

LUPA HAASTATTELU- JA KUVA-AINEISTON KÄYTTÖÖN

Pimiöt päivänvaloon – pimiöiden ja pimiökulttuurin dokumentointi

Suomen valokuvataiteen museo toteuttaa vuonna 2012 pimiöiden ja pimiökulttuurin dokumentointiprojektin. Hanke tähtää katoavan tietotaidon tallettamiseen ja kuvanvalmistusperinteiden dokumentoimiseen sekä pimiöihin liittyvän muistitiedon keräämiseen. Dokumentointihankkeen toisessa osassa dokumentoidaan dokumentointikäynnein ja haastatteluin ammattivalokuvaajien henkilökohtaisia pimiöitä sekä yhteiskäytössä olevia seurojen tai oppilaitosten pimiöitä. Dokumentoinnin toisena osana on valtakunnallinen muistitiedon ja pimiövalokuvien keruuhanke.

Aineiston käyttö ja arkistointi

Haastattelu- ja kuva-aineisto arkistoidaan Suomen valokuvataiteen museon kokoelmiin, sekä valtakunnalliseen tallennus ja kokoelmayhteistyöhön (TAKO) osallistuvien museoiden yhteiseen Suomi-kokoelmaan, joissa se on hankkeeseen osallistuvien museoiden käytössä yleisten tallennusperiaatteiden mukaisesti. Tämä voi tarkoittaa aineiston ja sen osien käyttöä ja luovuttamista tutkimus-, opetus-, näyttely-, tiedotus- ja julkaisuutoimintaan, myös digitaalisessa muodossa. Mahdollisesta kaupallisesta käytöstä sovitaan erikseen. Aineiston käyttäjä vastaa siitä, että aineistoa ei käytetä haastateltavaa tai hänen omaisiaan loukkaavassa tai vahingoittavassa tarkoituksessa. Tarvittaessa Suomen valokuvataiteen museo noudattaa salassapidon veloitetta siten, että haastateltava ei ole mahdollista tunnistaa.

SUOSTUMUS

Annan luvan siihen, että minua koskeva haastattelu- ja valokuva-aineisto, joka kerätään pimiödokumentointihankkeen yhteydessä vuonna 2012, saadaan tallettaa Suomen valokuvataiteen museon kokoelmiin ja sitä voidaan käyttää tämän sopimuksen mukaisesti.

Haastatteluaineisto (ääni- ja videoaineisto):

Valokuva-aineisto:

Kyllä _____

Ei _____

Kyllä _____

Ei _____

Aineisto arkistoidaan vastaajan nimellä. Haastateltavan nimi mainitaan aineiston käytön yhteydessä, ellei toisin sovita.

_____ Haluan, ettei nimeäni julkaista aineiston käytön yhteydessä.

Aika ja paikka

Allekirjoitus

Nimen selvennys

Postiosoite

Tallberginkatu 1 C 85

00180 HELSINKI

fmp@fmp.fi

Käyntiosoite

Tallberginkatu 1 G 85

Helsinki

www.valokuvataiteenmuseo.fi/

Puhelin

09-6866 360

Faksi

09-6866 3630